

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 20ής Φεβρουαρίου 1997 *

Στην υπόθεση C-344/95,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Pieter van Nuffel, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από τον Jan Devadder, γενικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Βελγίου, 4, rue des Girondins, Résidence Champagne,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου,

— υποχρεώνοντας τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που αναζητούν εργασία στο Βέλγιο να εγκαταλείψουν την επικράτεια του Βελγίου μετά την πάροδο τριών μηνών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

- χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους, που έχουν προσληφθεί για ένα τουλάχιστον έτος, κατά τη διάρκεια των έξι πρώτων μηνών της διαμονής τους δύο διαδοχικές βεβαιώσεις εγγραφής σε μητρώο, αντί την άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους, και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση των βεβαιώσεων αυτών και
- χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους και τους εποχιακούς εργαζομένους, των οποίων η προβλεπόμενη διάρκεια απασχολήσεως δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, έγγραφο διαμονής και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση του εγγράφου αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ και από την οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 43),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, πρόεδρο τμήματος (εισηγητή), K. N. Κακούρη, G. Hirsch, H. Ragnemalm και R. Schintgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου,

— υποχρεώνοντας τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που αναζητούν εργασία στο Βέλγιο να εγκαταλείψουν την επικράτεια του Βελγίου μετά την πάροδο τριών μηνών,

— χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους, που έχουν προσληφθεί για ένα τουλάχιστον έτος, κατά τη διάρκεια των έξι πρώτων μηνών της διαμονής τους δύο διαδοχικές βεβαιώσεις εγγραφής σε μητρώο, αντί την άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους, και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση των βεβαιώσεων αυτών και

— χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους και τους εποχιακούς εργαζομένους, των οποίων η προβλεπόμενη διάρκεια απασχολήσεως δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, έγγραφο διαμονής και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση του εγγράφου αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ και από την οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 43, στο εξής: οδηγία).

- 2 Η διαμονή των κοινοτικών υπηκόων και των μελών των οικογενειών τους που μεταβαίνουν στο Βέλγιο για να ασκήσουν εκεί μισθωτή δραστηριότητα διέπεται από τον νόμο της 15ης Δεκεμβρίου 1980 (όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 6ης Μαΐου 1993, *Moniteur belge* της 21ης Μαΐου 1993), που τέθηκε σε εφαρμογή με το βασιλικό διάταγμα της 8ης Οκτωβρίου 1981 (*Moniteur belge* της 27ης Οκτωβρίου 1981) σχετικά με την είσοδο στην επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνση των αλλοδαπών (στο εξής: βασιλικό διάταγμα).
- 3 Το άρθρο 45 του βασιλικού αυτού διατάγματος ρυθμίζει τη διαδικασία χορηγίσεως αδειών διάμονής στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που σκοπεύουν να ασκήσουν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο τουλάχιστον για ένα έτος. Η παράγραφος 1 της διατάξεως αυτής ορίζει τα εξής:

«Ο αλλοδαπός ΕΚ που έρχεται στο Βέλγιο για να ασκήσει εκεί μισθωτή ή μη μισθωτή απασχόληση, προβλεπόμενης διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους, εγγράφεται, με επίδειξη των εγγράφων που απαιτούνται για την είσοδό του στην επικράτεια, στο μητρώο αλλοδαπών και λαμβάνει βεβαίωση εγγραφής (...) που ισχύει για τρεις μήνες από την ημερομηνία εκδόσεώς της.

Κατά την εγγραφή του υποχρεούται να υποβάλει αίτηση εγκαταστάσεως (...).

Πριν από τη λήξη του τρίτου μήνα από την υποβολή της αιτήσεως, ο αλλοδαπός ΕΚ πρέπει να προσκομίσει είτε βεβαίωση του εργοδότη του (...) αν ασκεί ή προτίθεται να ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα, είτε τα απαιτούμενα για την άσκηση του επαγγέλματός του έγγραφα, αν ασκεί ή προτίθεται να ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα. Εάν ενδείκνυται, οι αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως ελέγχουν αν ο αλλοδαπός ασκεί πράγματι κερδοσκοπική δραστηριότητα, συντάσσουν δε έκθεση περί του ελέγχου και διαβιβάζουν ένα αντίγραφο της εκθέσεως αυτής στο υπουργείο που είναι αρμόδιο για την είσοδο στην επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνση των αλλοδαπών.

Αν τα έγγραφα που αναφέρονται στο τρίτο εδάφιο προσκομιστούν πριν από την εκπνοή της προβλεπόμενης προθεσμίας, η κοινοτική διοίκηση παρατείνει τη βεβαίωση εγγραφής για μια νέα περίοδο τριών μηνών. Στην αντίθετη περίπτωση χορηγεί στον αλλοδαπό ένα έγγραφο (...).»

- 4 Το άρθρο 45, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος ορίζει:

«Ο Υπουργός (...) ή το εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο αποφασίζει αν θα χορηγηθεί άδεια εγκαταστάσεως όσο το δυνατόν συντομότερα και το αργότερο έξι μήνες μετά την υποβολή αιτήσεως εγκαταστάσεως και δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Αν ο Υπουργός (...) ή το εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο χορηγήσει την άδεια εγκαταστάσεως ή αν δεν δόθηκε καμία οδηγία πριν από τη λήξη του έκτου μήνα, οι αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως εγγράφουν τον αλλοδαπό ΕΚ στο μητρώο πληθυσμού και του χορηγούν την άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αν ο Υπουργός (...) ή το εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο εκδώσει αρνητική ως προς την εγκατάσταση απόφαση, μπορεί να δώσει διαταγή να εγκαταλείψει ο αλλοδαπός την επικράτεια. Η απόφαση κοινοποιείται στον αλλοδαπό (...).»

- 5 Το άρθρο 47 του βασιλικού διατάγματος ρυθμίζει την κατάσταση των υπηκόων των άλλων κρατών μελών που προτίθενται να ασκήσουν στο Βέλγιο μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα της οποίας η προβλεπόμενη διάρκεια δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, συμπεριλαμβανομένων των εποχιακά εργαζομένων. Το άρθρο αυτό ορίζει τα εξής:

«Ο αλλοδαπός ΕΚ που έρχεται στο Βέλγιο για να ασκήσει στη χώρα αυτή μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, της οποίας η προβλεπόμενη διάρκεια δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, καθώς και ο εποχιακά εργαζόμενος ΕΚ, που απασχολείται για διάρκεια το πολύ τριών μηνών, λαμβάνει από τις αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως, με επίδειξη των εγγράφων που απαιτούνται για την είσοδό του στην επικράτεια και προσκομίζοντας είτε δήλωση προσλήψεως εκ μέρους του εργοδότη του ή βεβαίωση εργασίας, είτε τα έγγραφα που απαιτούνται για την άσκηση του επαγγέλματός του, ένα έγγραφο (...).»

- 6 Δυνάμει του άρθρου 49 του βασιλικού διατάγματος τα άρθρα 45 έως 47 του διατάγματος αυτού εφαρμόζονται στα μέλη των οικογενειών των κοινοτικών υπηκόων.
- 7 Εξάλλου, το άρθρο 2 του νόμου της 14ης Μαρτίου 1968 για την κατάργηση των κωδικοποιημένων νόμων περί τελών διαμονής των αλλοδαπών της 12ης Οκτωβρίου 1953 (*Moniteur belge* της 5ης Απριλίου 1968) επιτρέπει στις αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως την είσπραξη τελών για την κάλυψη των διοικητικών εξόδων ως προς τη χορήγηση, ανανέωση, αντικατάσταση ή παράταση ισχύος των εγγράφων διαμονής. Η διάταξη αυτή προβλέπει ρητά ότι τα τέλη είναι ίσα προς αυτά που επιβάλλονται στους Βέλγους υπηκόους για τη χορήγηση δελτίου ταυτότητας.
- 8 Τέλος, μια υπουργική εγκύκλιος της 24ης Απριλίου 1989, που αφορά τα τέλη για τη χορήγηση διοικητικών εγγράφων στους αλλοδαπούς (*Moniteur belge* της 23ης Μαΐου 1989), υπενθυμίζει στις αρχές της τοπικής αυτοδιοικήσεως την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων στον τομέα αυτόν.
- 9 Με έγγραφο οχλήσεως της 3ης Αυγούστου 1993, η Επιτροπή ζήτησε από τη Βελγική Κυβέρνηση να διατυπώσει, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, τις παρατηρήσεις της σχετικά με τη συμφωνία της ρυθμίσεως αυτής προς το κοινοτικό δίκαιο.
- 10 Δεδομένου ότι δεν δόθηκε απάντηση στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή, στις 4 Αυγούστου 1994, απηύθυνε στη Βελγική Κυβέρνηση αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία την καλούσε να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί προς το κοινοτικό δίκαιο εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης.
- 11 Με ανακοίνωση της 12ης Αυγούστου 1994, η Βελγική Κυβέρνηση αναγνώρισε ότι, όσον αφορά τους αναζητούντες εργασία, η βελγική ρύθμιση δεν ήταν σύμφωνη προς τις κοινοτικές υποχρεώσεις και, επομένως, ανακοίνωσε την πρόθεσή της να τροποποιήσει τη ρύθμιση αυτή. Αντίθετα, όσον αφορά τη

δεύτερη και την τρίτη αιτίαση, η Βελγική Κυβέρνηση αμφισβήτησε αρχικά τις απόψεις της Επιτροπής. Με δύο όμως μεταγενέστερα έγγραφα της 9ης Νοεμβρίου 1994 και της 18ης Απριλίου 1995 αναγνώρισε ότι και εν προκειμένω απαιτείται προσαρμογή της βελγικής ρυθμίσεως. Δεδομένου ότι κανένα μέτρο δεν ελήφθη, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αφορά την υποχρέωση εγκαταλείψεως της επικράτειας μετά την πάροδο τριών μηνών

- 12 Με την πρώτη αιτίαση η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 45 του βασιλικού διατάγματος, προβλέποντας ότι ο κοινοτικός υπήκοος που δεν βρήκε εργασία μετά την πάροδο τριών μηνών από την υποβολή της αιτήσεώς του για εγκατάσταση και δεν προσκόμισε στις αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως βεβαίωση που να αποδεικνύει ότι ασκεί μισθωτή δραστηριότητα διατάσσεται αυτομάτως να εγκαταλείψει την επικράτεια, συνιστά πρόδηλη παράβαση του άρθρου 48 της Συνθήκης, όπως αυτό ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1991, C-292/89, Antonissen (Συλλογή 1991, σ. I-745).
- 13 Η Βελγική Κυβέρνηση δεν αντικρούει την αιτίαση αυτή και εκθέτει ότι προτίθεται να τροποποιήσει το βασιλικό διάταγμα, ώστε να είναι δυνατή η παράταση της διαμονής των αναζητούντων εργασία, υπό τους όρους που προβλέπει το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση Antonissen.
- 14 Πρέπει κατ' αρχάς να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, που καθιερώνεται στο άρθρο 48, παράγραφοι 1 έως 3, της Συνθήκης, αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές της Κοινότητας και, συνακόλουθα, οι διατάξεις που καθιερώνουν την ελευθερία αυτή πρέπει να ερμηνεύονται ευρέως (βλ., ιδίως, την προαναφερθείσα απόφαση Antonissen, σκέψη 11).

- 15 Επιπλέον το Δικαστήριο διευκρίνισε στην προαναφερθείσα απόφαση Antonissen, σκέψη 13, ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται το δικαίωμα των υπηκόων των κρατών μελών να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος των άλλων κρατών μελών και να διαμένουν σ' αυτά με σκοπό την αναζήτηση εργασίας.
- 16 Συναφώς, πρέπει ακόμη να υπογραμμιστεί ότι η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 48 διασφαλίζεται, καθόσον η κοινοτική νομοθεσία ή, ελλείψει σχετικών διατάξεων αυτής, η νομοθεσία κράτους μέλους χορηγεί στους ενδιαφερόμενους εύλογη προθεσμία ικανή να τους επιτρέπει να λαμβάνουν γνώση, στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους, των προσφερομένων θέσεων εργασίας που αντιστοιχούν στα επαγγελματικά προσόντα τους και να προβαίνουν, ενδεχομένως, στις απαραίτητες ενέργειες με σκοπό την πρόσληψή τους (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Antonissen, σκέψη 16).
- 17 Πρέπει, τέλος να επισημανθεί ότι, εφόσον δεν υπάρχει κοινοτική διάταξη τάσσουσα προθεσμία για τη διαμονή των αναζητούντων εργασία σε κράτος μέλος κοινοτικών υπηκόων, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εύλογη προθεσμία για τον σκοπό αυτό. Πάντως, αν μετά την παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει ότι εξακολουθεί να αναζητεί εργασία και ότι έχει όντως πιθανότητες να προσληφθεί, δεν μπορεί να εξαναγκασθεί να εγκαταλείψει το έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Antonissen, σκέψη 21).
- 18 Ενόψει των προηγούμενων σκέψεων, αρκεί η διαπίστωση ότι η βελγική ρύθμιση συνιστά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, διότι υποχρεώνει τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που αναζητούν εργασία να εγκαταλείψουν αυτόματα το έδαφος του Βελγίου μετά την πάροδο της προβλεπόμενης προθεσμίας.
- 19 Πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί ότι είναι βάσιμη η αιτίαση που προβάλλει συναφώς η Επιτροπή.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως που αφορά τη ρύθμιση περί της βεβαιώσεως εγγραφής σε μητρώο

- 20 Με τη δεύτερη αυτή αιτίαση, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η οδηγία δεν προβλέπει τη χορήγηση άλλου εγγράφου πλην της αδείας διαμονής και ότι, δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας, οι αρχές του κράτους μέλους υποδοχής είναι υποχρεωμένες να χορηγούν άδεια διαμονής στον εργαζόμενο που προσκομίζει τα έγγραφα που απαιτεί η διάταξη αυτή. Ενόψει αυτών των παρατηρήσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι το βασιλικό διάταγμα είναι αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο. Εξάλλου, δεδομένου ότι μπορεί να ζητηθεί από τους κοινοτικούς υπηκόους η καταβολή τέλους για τη χορήγηση και για κάθε ανανέωση της βεβαιώσεως εγγραφής, η ρύθμιση αυτή δεν είναι σύμφωνη προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων όσον αφορά τα τέλη, που καθιερώνεται με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 21 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει, πρώτον, ότι προτίθεται να τροποποιήσει το βασιλικό διάταγμα, ώστε να προβλέπεται η χορήγηση μιας μόνο βεβαιώσεως εγγραφής και, δεύτερον, ότι συντάσσεται ήδη μια εγκύκλιος, που προορίζεται για τις αρχές τοπικής αυτοδιοικήσεως, προκειμένου να διευκρινισθεί σ' αυτές ότι το συνολικό ύψος των τελών που αφορούν τη διαδικασία χορήγσεως αδείας διαμονής δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος των τελών που απαιτούνται για την έκδοση δελτίου ταυτότητας Βέλγου υπηκόου.
- 22 Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 4 της οδηγίας συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να χορηγούν άδεια διαμονής σε κάθε εργαζόμενο που αποδεικνύει μέσω των καταλλήλων εγγράφων, δηλαδή του εγγράφου με το οποίο εισήλθε στο έδαφός τους, καθώς και μιας δηλώσεως προσλήψεως του εργοδότη ή βεβαιώσεως εργασίας, ότι εμπίπτει σε μια από τις κατηγορίες που ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας (βλ. απόφαση της 8ης Απριλίου 1976, 48/75, Royer, Συλλογή τόμος 1976, σ. 203, σκέψη 37).

- 23 Πρέπει συναφώς να παρατηρηθεί ότι το βελγικό σύστημα των βεβαιώσεων εγγραφής δεν λαμβάνει υπόψη το αν ο εργαζόμενος άλλου κράτους μέλους, υποβάλλοντας την πρώτη αίτηση για τη χορήγηση εγγράφου διαμονής, προσκόμισε ήδη όλα τα έγγραφα που απαιτεί η οδηγία. Επιπλέον, σύμφωνα με το σύστημα αυτό, μπορεί να παρέλθει διάστημα έξι μηνών πριν χορηγηθεί η άδεια διαμονής.
- 24 Όπως επεσήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 11 των προτάσεών του, αυτή η οργάνωση της διαδικασίας και η διάρκειά της μέχρι τη χορήγηση της άδειας διαμονής συνεπάγονται υπερβολικές επιβαρύνσεις και αποτελούν, κατά συνέπεια, πραγματικό εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, αντίθετο προς το άρθρο 48 της Συνθήκης.
- 25 Όσον αφορά τη ρύθμιση σχετικά με την καταβολή τελών για τη χορήγηση των βεβαιώσεων, από το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας προκύπτει σαφώς ότι τα έγγραφα διαμονής που παρέχονται στους κοινοτικούς υπηκόους χορηγούνται και ανανεώνονται ατελώς ή αντί καταβολής ποσού μη υπερβαίνοντος τα δικαιώματα και τέλη που απαιτούνται για την έκδοση δελτίων ταυτότητας στους ημεδαπούς.
- 26 Ενόψει του τρόπου οργάνωσης του συστήματος των βεβαιώσεων εγγραφής, ο κοινοτικός υπήκοος πρέπει να διέλθει από πολλά διοικητικά στάδια πριν από τη χορήγηση οριστικού εγγράφου και υποχρεώνεται, σε κάθε στάδιο, σε καταβολή τέλους. Ακόμη και αν το κάθε τέλος, θεωρούμενο μεμονωμένα, δεν υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για τη χορήγηση του δελτίου ταυτότητας στους ημεδαπούς, το συνολικό ποσό των τελών υπερβαίνει το ποσό αυτό, πράγμα που συνιστά παράβαση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 27 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που προβάλλει συναφώς η Επιτροπή πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη.

Επί της τρίτης αιτιάσεως που αφορά τις βεβαιώσεις που χορηγούνται σε εργαζομένους με διαμονή μικρότερη των τριών μηνών

- 28 Με την τρίτη αυτή αιτίαση, η Επιτροπή θεωρεί ότι η χορήγηση ενός εγγράφου που καλύπτει τη διαμονή εργαζομένου άλλου κράτους μέλους που μεταβαίνει στο Βέλγιο για να ασκήσει στη χώρα αυτή μισθωτή δραστηριότητα που δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες καθώς και τη διαμονή του εποχιακά εργαζομένου αποτελεί εμπόδιο διοικητικής και χρηματικής φύσεως σε βάρος του με αποτέλεσμα να είναι αντίθετη προς το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας, που δεν προβλέπει τη χορήγηση ενός τέτοιου εγγράφου.
- 29 Η Βελγική Κυβέρνηση δηλώνει ότι προτίθεται να καταργήσει την υποχρέωση των εποχιακά εργαζομένων και των υπηκόων της Κοινότητας, που σκοπεύουν να ασκήσουν στο Βέλγιο μισθωτή δραστηριότητα με προβλεπόμενη διάρκεια μικρότερη των τριών μηνών, να προσκομίζουν δήλωση προσλήψεως του εργοδότη ή βεβαίωση εργασίας.
- 30 Πρέπει συναφώς να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής στο έδαφός τους, χωρίς να εκδώσουν άδεια διαμονής, στον εργαζόμενο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα όταν η διάρκειά της δεν προβλέπεται να είναι μεγαλύτερη των τριών μηνών, η δε δυνατότητα του εργαζομένου να διαμένει στην επικράτεια προκύπτει από το έγγραφο με το οποίο εισήλθε σ' αυτή και από μια δήλωση του εργοδότη του για την προβλεπόμενη διάρκεια απασχολήσεώς του. Σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, η διαμονή του εποχιακά εργαζομένου καλύπτεται όταν αυτός έχει σύμβαση εργασίας θεωρημένη από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στην επικράτεια του οποίου έρχεται να ασκήσει τη δραστηριότητά του.
- 31 Παρ' όλον ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας προβλέπει ότι οι αρμόδιες αρχές του κράτους υποδοχής μπορούν να απαιτήσουν από τον εργαζόμενο να γνωστοποιεί την παρουσία του, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ό,τι υπερβαίνει μια τέτοια γνωστοποίηση και λαμβάνει τον χαρακτήρα εγκρίσεως ή αδείας διαμονής δεν είναι σύμφωνο με την οδηγία.

- 32 Επιπλέον, η επιβολή τέλους για τη γνωστοποίηση αυτή αποτελεί χρηματικής φύσεως εμπόδιο στην κυκλοφορία των εργαζομένων αυτών, πράγμα που είναι επίσης αντίθετο προς τις κοινοτικές διατάξεις.
- 33 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που προβάλλει συναφώς η Επιτροπή πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη.
- 34 Επομένως, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου,
- υποχρεώνοντας τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που αναζητούν εργασία στο Βέλγιο να εγκαταλείψουν την επικράτεια του Βελγίου μετά την πάροδο τριών μηνών,
 - χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους, που έχουν προσληφθεί για ένα τουλάχιστον έτος, κατά τη διάρκεια των έξι πρώτων μηνών της διαμονής τους δύο διαδοχικές βεβαιώσεις εγγραφής σε μητρώο, αντί την άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους, και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση των βεβαιώσεων αυτών και
 - χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους και τους εποχιακούς εργαζομένους, των οποίων η προβλεπόμενη διάρκεια απασχολήσεως δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, έγγραφο διαμονής και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση του εγγράφου αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης και από την οδηγία.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα. Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου ηττήθηκε πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου,

- υποχρεώνοντας τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που αναζητούν εργασία στο Βέλγιο να εγκαταλείψουν την επικράτεια του Βελγίου μετά την πάροδο τριών μηνών,

- χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους, που έχουν προσληφθεί για ένα τουλάχιστον έτος, κατά τη διάρκεια των έξι πρώτων μηνών της διαμονής τους δύο διαδοχικές βεβαιώσεις εγγραφής σε μητρώο, αντί την άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους, και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση των βεβαιώσεων αυτών και

— χορηγώντας στους μισθωτούς εργαζομένους και τους εποχιακούς εργαζομένους, των οποίων η προβλεπόμενη διάρκεια απασχολήσεως δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, έγγραφο διαμονής και απαιτώντας την καταβολή τέλους για την έκδοση του εγγράφου αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ και από την οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Mancini

Κακούρης

Hirsch

Ragnemalm

Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Φεβρουαρίου 1997.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

G. F. Mancini